

Bava Metzia (Mishnah 29b)

מְצָא סְפָרִים — **If one found books,** קוֹרֵא בָהֶן אֶחָד לְשָׁלְשִׁים יוֹם — **he should read from them once in thirty days,** to air them out and prevent their decay. **ואם אינו יודע לקרות** — **If he does not know how to read,** גּוֹלְלֵן — **he should roll them** from beginning to end to air them out. **אבל לא ילמוד בהן** — **However, he should not study in them** any text he is learning **for the first time,** since he would then keep the scroll open for longer than necessary, which might lead to its damage. **ולא יקרא** — **Nor should another person read** from the scroll together **with him,** so that they should not each pull the scroll in opposite directions, causing it to tear.

Bava Metzia (Gemara 29b)

שם — **One who finds tefillin in the marketplace** — המוצא תפילין בשוק — **Shmuel said:** — אמר שמואל — **assesses their worth immediately and sets them aside.** — דמיהן ומניהן לא לתר — **מְצָא סְפָרִים** — **If one found books,** קוֹרֵא בָהֶן אֶחָד לְשָׁלְשִׁים יוֹם — **he should read from them once in thirty days.** **ואם אינו יודע לקרות** — **If he does not know how to read,** גּוֹלְלֵן — **he should roll them** from beginning to end. **ואם אינו יודע לקרות** — **We see from the Mishnah that indeed, he should roll them** from end to end to air them out and preserve them, **שם דמיהן ומניהן לא** — **but he should not assess their worth and set them aside** for the owner. Why, then, does Shmuel teach that tefillin may be assessed?
אמר אביי — **Abaye said:** — תפילין בי בר חבו משכח שכיחי — **Tefillin are readily available at the house of Bar Chavu** and they are therefore easy to replace, **ספרים לא שכיחי** — **whereas books are not readily available** for purchase.

שם דמיהן ומניהן

רא"ש (בבא מציעא כח:) - גבי תפילין דאמר שמואל שם דמיהן ומניהן לאלתר היינו מניהן בראשו, דאין לפרש מניהן הדמים אצלו דהא שמואל פוסק כר' טרפון בדמי אבידה, ומיהו איכא למימר דדמי תפילין כמעוה דמי הויאל ולא טרח בהו.

ש"ך (חושן משפט עב, ח) - פירוש האחרון שכתב הרא"ש דשם דמיהן ומניהן היינו שמניה הדמים אצלו הוא עיקר לפי עניות דעתי, מדגרסינן התם בש"ס מתיב רבינא מצא ספרים כו' גוללן אין שם דמיהן ומניהן לא כו' והתם לא שייך לומר שמניהן על ראשו.

משפט האבידה (עמ' קצ) - לפי זה בכל האבדות שיכול למוכרם מיד אסור להשתמש במעות... ומ"מ צריך עיון וכן מהפוסקים דהובאו לקמן [חתם סופר, חשב האפוד] מוכח דסבירא להו דשרי להשתמש בדמים, ואפשר דסברתם משום דניחא ליה לבעל האבידה דימכרו את האבידה דלא תפסד או תגנב וחשיבא דטרח בעבורו.

צורך להיתר תשמיש

ריטב"א (בבא בתרא פח.) - כיון דקיימא לן כרבנן דאמרי גזלן הוה, היה נראה שאסור לאדם להניח תפילין של חברו או להתעטף בטליתו שלא מדעתו, אבל מורי נר"ו אומר דבדבר מצוה שאני, דניחא ליה לאינש דליעבד מצוות בממוניה. נמוקי יוסף (בבא בתרא פח.) - ותמהני אני על פסק זה של רבותי ז"ל, דבהדיא אמרינן סוף פרק אלו מצאות, מצא תפילין שם דמיהן ומניהן, ואם לא ששם אותם וקנאם לא היו מתירין אותו להניח, כשאר גוף אבידה שאסור להשתמש בה ולא התירו משום מצוה.

דרכי משה (אורח חיים יד) - אין ראיה מההיא דשם דמיהן ומניהן, דהתם לאו למימרא דבלאו הכי אסור להניח אם ירצה, אלא לאשמועינן דאם אינו רוצה להניח תפילין של אחרים ורוצה לעשות מצוה בממוניה מותר לשומן מיד וליתן דמיהן, מה שאין כן בשאר אבידה, כל שכן לאותן מפרשים דמפרשים שם דמיהן ומוכרן ומניהן המעות אצלו.
 ש"ך (חושן משפט עב, ח) - תמיהת הנמוקי יוסף אינה תמיהה, דאין הכי נמי אילו רוצה להשתמש בהן דרך עראי מותר, אלא התם מיירי שרוצה שיהיו שלו ממש להשתמש בהן בקבע אף אם יפסידן דרך תשמישן, ובספרים אפילו דרך עראי אסור לכתחילה משום שרגילין להתקרע ולהתטשטש. וגם לפירוש האחרון שכתב הרא"ש דשם דמיהן ומניהן היינו שמניה הדמים אצלו... אם כן פשיטא דלא קשיא מידי. ואדרבה נלפע"ד משם ראיה לדעת רבותיו, מדקאמר תפילין שם דמיהן ומניהן, ומסיק טעמא משום דמשכח שכיחי לקנות, ולא קאמר כל מילי דשכיחי שם דמיהן ומניהן, ומאי שנא תפילין דנקט, אלא ודאי דוקא תפילין שהרי עשוין למצותן ולמה יהיו מונחים בקופסה בחנם.

מתי יכול למכור

תורת האבידה (ה, סקי"ב) - משמעות מימרא דשמואל הנ"ל דקאמר... לאלתר... משמע דסמוך למציאת תפילין מיד, יכול לשום דמיהן ולהניחן, ולא דוקא אחר תום זמן ההכרזה שמכריז הוא עליהם.

פתחי חושן (ו, סקי"ג) - בשלחן ערוך לא הזכיר בזה כמה זמן צריך להניחם אצלו עד שיכול למכרן, ונראה פשוט שצריך להכריז קודם... ולא ימכר מיד, וכן משמע בשו"ת חבצלת השרון שצריך לפרסם במכתבי העתים קודם ואחר כך יכול למכרו. [וכן משמע בשו"ת חתם סופר. ועי' גם משפט האבידה (קפט)].

תפילין בזמן הזה

מנחת אלעזר (ד, ט) - אכשיר דרא בזה וידקדק כל אחד לבל ימכרו תפיליו ובפרט אם הם מסופר מכירו ומומחה ידקדק ולא ימכרם אפילו בעד כמה מאות זהובים, ולא שייך בזה לומר שימצא כאלו אצל סופר אחר... או אולי היו אז הסופרים בימיהם כולם צדיקים וטהורים וברורים וראויים למצותן, ועכ"פ בימינו בודאי לא שייך דין זה. תורת האבידה (ה, סקי"ב) - אין להקל למעשה אלא בתפילין פשוטין שידוע ששוין הן ומצויין בכל שעה.

שאר דברים

רא"ש (בבא מציעא כט:)- ואין צריך לטפל בהן ולשומרן שלא ירקבו כמו בספרים ובשאר אבדות, דתפילין שכיחי בכל עידן בבית האומן אבל שאר אבדות אדם חפץ בשלו יותר.

נמוקי יוסף (שם) - ולא דמי לשאר דברים שאין יכול לשום דמיהן לאלתר משום דלא שכיחי.

שלחן ערוך (חשן משפט רסז, כא) - מצא תפילין שם דמיהן ומניחן עליו מיד אם ירצה, שדבר מצוי הוא לקנות בכל שעה.

סמ"ע (רסז, ל) - והרמב"ם מסיים בזה שם בדין י"ג וז"ל, ואינן עשויין אלא למצותן בלבד עכ"ל, משמע מלשון זה דבשאר דברים אף שמצויים לקנותו מכל מקום חביב לאדם דבר שרגיל בו, מה שאין כן תפילין דאין אדם רגיל להקפיד אם יוצא באלו או באלו אם גם הם בחזקת כשרות.

ש"ך (רסז, טז) - הואיל ואינה עשויה אלא למצותן בלבד ולא לשום תשמיש אחר אם כן ניחא ליה לאינש שימכרו ויעשו בהן מצוה, מה שאין כן בשאר דברים.

חתם סופר (חושן משפט קכב) - אחר שנתעב הדבר זמן מה ולא נודע ממנה דבר אף על גב דמעיקר הדין היה ראויה שיהיה הנזמים מונחים בידו עד שיבוא אליהו מכל מקום כיון שנזמים של זהב שכיחי טובא טפי מתפילין דבי בר חבו, וגם פחתא דידהו על ידי תשמיש מועט הוא, נ"ל טוב יותר שישומן ויכתוב עכ"פ בפנקס הקהל שיש בידו נזמים שכך וכך שווים וישתמש בהם על מנת לתת מהן שכר תשמיש לכשתבוא הנערה לתבוע.

חשב האיפוד (ח"ב סימן יא) - ודאי דבגדים בזמן הזה הם דברים המצויים לקנות בכל שעה, ולדעת הטור והמחבר והנמוקי יוסף יש לו רשות לשום דמיהם מיד אם ירצה, ואף דמשמע מדברי הפלפולא חריפתא והסמ"ע וגם מדברי הש"ך דיש לחוש לדעת הרמב"ם, מכל מקום בנידון דנן שהמוצא קשה לו לעמוד בכך להטפל עוד באבדה ודאי דאפשר לו לסמוך על הני רבוותא המתירים לשום דמיהם אם ירצה. ואפשר עוד דבזמננו לענין בגדים כולי עלמא מודים דיש לו רשות לשום דמיהם מיד... דאדם רוצה תמיד להחליף בגדיו וסיגנון עשיית הבגדים משתנה מזמן לזמן.

אגרות משה (חושן משפט ח"ב מה, ד) - בדבר שיש בו סימן ירושום כל סימנים וירשום גם שוויות האבידה אם הוא ידוע... ואז יכול להשתמש בו לעצמו וזה מה שיש לעשות בכל מקום שאמרינן יהא מונח עד שיבוא אליהו, שממה שכתב יוכל לברר הדבר לכשיתבקש.

משפט האבידה (קפט) - גם לדיעה זו [של הש"ך והסמ"ע] בחפץ דידיעין בודאי דאין הבעלים מקפידים דוקא על חפץ זה, שרי להשתמש... יכול ליקחם לעצמו ולרשום את האבידה ואת מחירו על פי שומא. משפטי התורה (עמ' כו) - בזמן הזה מאחר ובהרבה אבידות אפילו כשיש בהן סימן לא מחפשים המאבדים אחריהן או שלא באים לקחתן מהמוצא או מהמקום שהשאירו אותן שם, לפיכך מאחר ורוב החפצים אפשר להשיגם בחניות, לכן אם בכל זאת יבוא המוצא למרות הזמן הרב שעבר מאז פירסום האבידה במודעות, הוא יקבל הורי כסף מהמוצא כפי שוויות החפץ בזמן שאבד ויוכל לקנות בו חפץ דומה בחניות לפיכך רשאי המוצא להשתמש כעת באבידה ולתת למאבד כסף כפי שוויה.

תורת האבידה (ט, ד) - לא ימכרנה וישמור רק את דמיה, וכן לא יקנה אותה לעצמו וישום דמיה שיתחייב להחזיר לבעליה לכשיבואו. עי' קובץ תבונות ארי ח"א, עמ' קב. ועי' גם במילי דנזיקין תשובות שבסוף.